

Kesan Penggunaan Peta Pemikiran Dalam Program I-Think Terhadap Peningkatan Tahap Penguasaan Pelajar Dalam Mata Pelajaran Pendidikan Islam

The Effects of Thinking Map in i-THINK Program to Increase the Students' Level of Understanding of the Pendidikan Islam Subject

Zarina Ashikin Zakaria¹, Norhana Abdullah¹, Normazla Ahmad Mahir¹, Suzannah Selamat¹, Kharyati Md Bahir²

¹Fakulti Pengajian Bahasa Utama, Universiti Sains Islam Malaysia, Negeri Sembilan, Malaysia;

²Sekolah Kebangsaan Indahpura 1 Kulajaya, Johor, Malaysia;

Article progress

Accepted: 1 March 2021

Reviewed: 18 May 2021

Published: 1 June 2021

*Corresponding author:
Zarina Ashikin Zakaria,
Fakulti Pengajian Bahasa
Utama, Universiti Sains Islam
Malaysia, Negeri Sembilan,
Malaysia;
Email: zarina@usim.edu.my

Abstrak: Program i-THINK adalah satu program hasil kerjasama Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) dengan Agensi Inovasi Malaysia (AIM) yang bertujuan untuk mempertingkatkan dan membudayakan kemahiran berfikir di kalangan para pelajar ke arah menghasilkan para pelajar berinovatif. Kajian ini bertujuan untuk mengenalpasti keberkesanan penggunaan peta pemikiran di dalam program i-THINK bagi meningkatkan tahap penguasaan pelajar tahun 5 dalam subjek Pendidikan Islam di bawah topik Tayammum. Peta pemikiran i-THINK berbentuk peta buih berganda telah dipilih untuk digunakan untuk kajian ini. Pelbagai teknik kajian digunakan untuk memperolehi data iaitu temubual, soal selidik dan ujian pra dan ujian pasca. Hasil kajian mendapati dengan penggunaan peta pemikiran i-THINK ini, minta para pelajar terhadap pembelajaran meningkat dan secara tidak langsung ia membantu mencetuskan inovasi dan kreativiti di kalangan para pelajar. Sekali gus, ini meningkatkan kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT) mereka.

Kata kunci: Program i-THINK; Peta buih; KBAT

Abstract: This study aims to identify the effective use of the thinking maps in i-THINK program to increase the level of Year 5 students in Islamic Education under the topic Tayammum using thinking maps i-THINK-shaped double bubble map. The objective of this study is to identify the effectiveness of the use of mind map in increasing their understanding of the topic Tayammum for Islamic Education subject. To obtain the data, several studies have been used such as interviews, questionnaires and pre-test and post-test. The results have shown that the use of i-THINK among Year 5 has successfully increased the interest of the students and in a way, it helps to trigger innovation and creativity among them. This has increased their high order thinking skill (HOTS).

Keywords: i-THINK program; bubble map; HOTS

Pengenalan

i-THINK merupakan satu program yang bertujuan untuk meningkatkan dan membudayakan kemahiran berfikir di kalangan para pelajar ke arah menghasilkan pelajar berinovatif. Guru dan murid akan menggunakan alat berfikir di dalam pengajaran dan pembelajaran disamping melaksanakan aktiviti

kemahiran aras tinggi.

i-THINK bermaksud *innovative thinking* (Pemikiran Inovatif) yang bertujuan untuk mempertingkatkan dan membudayakan kemahiran berfikir dalam kalangan pelajar ke arah menghasilkan pelajar yang kreatif, kritis dan inovatif. Program ini merupakan hasil kerjasama Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) dengan Agensi Inovasi Malaysia

(AIM) serta telah dirintis di 10 buah sekolah iaitu 4 buah Sekolah Rendah, 4 Sekolah Menengah, 1 Sekolah Jenis Kebangsaan Tamil dan 1 Sekolah Jenis Kebangsaan Cina sebelum diperluaskan ke seluruh Malaysia.

Program ini bertujuan untuk melahirkan modal insan masa depan yang mempunyai pemikiran inovatif serta dapat mempertingkatkan dan membudayakan kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT) dalam kalangan pelajar seta menghasilkan pelajar berinovatif. Program ini berfokuskan kepada penggunaan peta pemikiran secara visual yang mudah digunakan dan difahami merentasi kurikulum. Salah satu permasalahan kajian ini ialah para pelajar menghadapi masalah untuk memahami serta, mengingat tajuk Tayammun di dalam mata pelajaran Pendidikan Islam Tahun 5.

Manusia dijadikan oleh Allah swt mempunyai kemampuan atau kelebihan serta kelemahan yang berbeza-beza. Keupayaan dalam menguasai sesuatu bidang juga tidak sama antara satu sama lain biarpun secara biologinya manusia diciptakan dengan sistem pemikiran (otak) yang sama.

Kajian ini dijalankan untuk melihat sejauh mana alat pemikiran ini berupaya meningkatkan kefahaman para pelajar dalam mempelajari tajuk Tayammun dan seterusnya mampu mengingat fakta yang dipelajari dan dapat diamalkan di dalam kehidupan seharian.

Sorotan Kajian Literatur

Teori pembelajaran bermakna telah dipilih dalam menyelesaikan kajian ini. Teori pembelajaran bermakna ialah satu idea pembelajaran bermakna yang dinina daripada teori yang diasaskan oleh Ausubel (1963) dalam Woolfolk (1994). Ausubel (1963) dalam Ee Ah Meng (2005) menyatakan segala maklumat yang dipelajari melalui cara yang lebih bermakna dapat diasimilisasikan ke dalam struktur kognitif sedia ada. Struktur kognitif ini merupakan pengetahuan sedia ada yang terdiri daripada fakta, konsep dan generalisasi pernah dipelajari oleh para pelajar.

Ausubel menekankan bahawa maklumat yang dipelajari secara bermakna dapat diingat dengan lebih lama berbanding dengan apa yang dipelajari secara hafalan. Ini selaras dengan pandangan Novak (1993) yang menyatakan bahawa apabila seseorang menghafal maklumat, maklumat itu hanya boleh disimpan untuk jangka masa pendek iaitu ingatan hanya boleh memegang 7 item sahaja. Seseorang yang pintar hanya boleh mengingat 7 item sahaja daripada maklumat yang dipelajari.

Terdapat beberapa kajian-kajian terdahulu yang telah dijalankan. Kajian yang pertama dijalankan oleh Ezwany binti Azmi & Siti Rahimah binti Hamat@Mamat. Dengan tajuk kajian 'Keberkesanan Peta Minda untuk Meningkatkan Daya Ingatan Murid Tahun 4 dalam Mengenal Nama Negeri dan Ibu Negeri di Malaysia.' Kajian ini melibatkan murid-murid dari Sekolah Kebangsaan Sultan Sulaiman 2, Kuala Terengganu. Seramai 5 orang peserta kajian telah dipilih iaitu 3 orang murid lelaki dan 2 orang murid perempuan kelas 4 Ibnu Tufail iaitu kelas yang terakhir dalam aliran tahun 4. Murid-murid ini dipilih memandangkan pengkaji telah menilai lembaran kerja yang telah diberi kepada mereka atau dikenali sebagai ujian pra yang dijalankan oleh pengkaji. Metodologi yang digunakan ialah kuantitatif. Instrumen penilaian pengkaji adalah menggunakan soal selidik dan juga ujian (ujian pra dan ujian pasca). Pengumpulan data pula berbentuk analisis dan peratusan. Data yang dikumpulkan menunjukkan pencapaian murid dalam tajuk nama negeri dan ibu negeri di Malaysia bagi subjek Pendidikan Sivik dan Kewarganegaraan telah meningkat melalui penggunaan Teknik peta minda iaitu daripada dua orang mendapat gred E dan tiga orang mendapat gred D dalam ujian pra kepada dua orang mendapat gred B dan tiga orang mendapat gred A dalam ujian pasca. Peningkatan skor daripada 24.6% kepada 81.6%. Namun sampel kajian sangat sedikit dan diharapkan kajian akan datang menumpukan kepada sampel kajian yang lebih ramai agar keputusan lebih tepat.

Kajian kedua pula telah dijalankan oleh Zahara Aziz dan Nurliah Jair (2009) dengan tajuk kajiannya Penggunaan Peta Konsep untuk meningkatkan Pencapaian Mata Pelajaran Sejarah bagi pelajar tingkatan 2. Metodologi yang digunakan ialah kualitatif dan kuantitatif. Sampel kajiannya adalah seramai 37 orang pelajar kelas 2H daripada 500 orang pelajar tingkatan 2 di sebuah sekolah di Cheras. 37 orang pelajar rawatan iaitu 20 orang pelajar perempuan dan 17 orang pelajar lelaki. Instrumen penilaian pengkaji adalah menggunakan, ujian pencapaian Sejarah Tingkatan 2 (ujian pra dan pasca), persediaan mengajar, protocol temu bual dan borang pemerhatian. Tatacara pengumpulan data pula menggunakan Ujian-t, statistik deskriptif, peratusan. Hasil daripada kajian dan penemuan baru pengkaji adalah berlakunya perubahan sikap pelajar terhadap mata pelajaran sejarah selepas didedahkan kepada pengajaran menggunakan peta konsep. Pencapaian pelajar dalam mata pelajaran Sejarah telah meningkat dengan ketara selepas diajar menggunakan peta

konsep. Pelajar juga menunjukkan minat yang tinggi terhadap mata pelajaran Sejarah yang secara tidak langsung telah meningkatkan pencapaian mata pelajaran Sejarah tersebut.

Metodologi

Pengkaji memilih menggunakan kajian kuantitatif dalam mengumpul maklumat berkaitan kajian yang dijalankan. Kajian kuantitatif merupakan satu kajian yang menggunakan analisis statistik, iaitu lebih bersifat objektif dan berorientasikan kepada hasil. Merujuk kepada istilah 'kuantiti' ia membawa erti berapa banyak atau bilangannya.

Sampel kajian meliputi 95 pelajar tahun lima dari Sekolah Kebangsaan Taman Indahpura 1. Daripada jumah keseluruhan murid, pengkaji telah mengambil 50 orang sebagai responden dan semua murid ini telah menerima Pendidikan awal selama 5 tahun di Sekolah Kebangsaan Taman Indahpura 1, di mana mata pelajaran Pendidikan Islam digunakan sebagai subjek teras. 4 responden lagi terpilih bagi menjalani temu ramah untuk sampel kajian ini. Topik yang akan digunakan untuk menguji murid di dalam ujian pra dan ujian pasca ialah Tayammum dan termasuk dalam mata pelajaran Pendidikan Islam

Kajian kuantitatif telah dipilih untuk mengumpul maklumat berkaitan kajian yang dijalankan. 50 responden dalam kalangan para pelajar telah dipilih untuk kajian ini. Seramai 21 orang pelajar lelaki dan 29 pelajar perempuan terlibat di dalam kajian ini. Seramai 50 orang pelajar ini akan menjalani ujian pra dan ujian pasca manakala 4 orang daripada 50 orang pelajar ini akan ditemuramah.

Untuk ujian pra dan ujian pasca, para pelajar akan menjalaninya selama 2 sesi. Yang pertama ujian tanpa menggunakan peta i-THINK dan yang kedua selepas menggunakan peta i-THINK. Soal selidik diedarkan selepas semua para pelajar menjalani kedua-dua sesi ujian pra dan ujian pasca. Sementara temubual yang melibatkan 4 orang pelajar sahaja dijalankan selepas selesai kedua-duanya.

Dapatan

Ujian pra dan ujian pasca

Hasil dapatan menunjukkan terdapat peningkatan daripada segi pencapaian kebanyakan para pelajar. Walaupun pada dasarnya peningkatan yang ditunjukkan tidak terlalu ketara tetapi melalui ujian pasca dapat dilihat bahawa penggunaan i-THINK di dalam proses pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Islam di bawah tajuk Tayammum ini sedikit sebanyak dapat membantu

mencetuskan inovasi dan kreativiti palajar dalam proses pembelajaran. Sekali gus meningkatkan kemahiran berfikir aras tinggi (KBAT) mereka. Peningkatan ini menunjukkan penggunaan peta pemikiran i-THINK di dalam proses pengajaran dan pembelajaran dapat membantu para pelajar meningkatkan tahap pemahaman dan kepekaan mereka terhadap sesuatu subjek. Peningkatan dari segi peratusannya juga menunjukkan satu peningkatan yang positif di mana menunjukkan keberhasilan penggunaan peta pemikiran i-THINK di dalam pendidikan agama Islam di bawah tajuk Tayammum. Peningkatan ini juga menunjukkan bahawa peta pemikiran i-THINK dapat diaplikasikan bagi membantu pelajar lebih memahami tajuk Tayammum dengan lebih mudah dan tepat serta dapat mengingatnya dengan cepat.

Temubual

Seramai 4 orang responden telah dipilih untuk temubual, iaitu 2 orang pelajar lelaki dan 2 orang pelajar perempuan. Tidak kesemua responden yang ditemubual meminati penggunaan peta pemikiran i-THINK dalam pembelajaran dan pengajaran. Responden meminati kuiz lebih daripada penggunaan peta pemikiran i-THINK. Andaian yang boleh dibuat tidak semua murid menyukai penggunaan peta pemikiran i-THINK. Minat itu datangnya daripada diri murid sendiri dan bagaimana mereka menerima penggunaan peta pemikiran sebagai alat untuk membantu mengingati isi pelajaran. Dan sebahagiannya merasakan peta pemikiran i-THINK adalah membebankan dan sukar untuk mencari isi dan maklumat untuk memenuhi peta tersebut apabila diminta oleh guru.

Perbincangan

Semasa mengumpul maklumat serta data dalam menjalankan kajian ini, kaedah kutipan data seperti temu ramah telah dijalankan kepada murid Sekolah Kebangsaan Indahpura 1. Kutipan data juga dikutip dengan menggunakan ujian pra dan ujian pasca ke atas murid.

Tidak dinafikan bahawa semasa proses pengumpulan data kita pastinya tidak akan boleh memperoleh data yang 100% tepat. Begitu juga dengan penggunaan peta pemikiran i-THINK di dalam aktiviti mengulangkaji dan proses mencatat nota. Walaupun pada dasarnya kaedah ini mudah dan digunakan oleh kebanyakan pengkaji bagi mengutip data tetapi tetap juga ketepatan data yang diperolehi adalah kurang.

Proses dalam menjelaskan tentang peta

pemikiran i-THINK kepada 27 orang murid tahun 5 mengambil masa yang lama. Boleh diandaikan bahawa sewaktu aktiviti pengajaran dan pembelajaran di sekolah, murid tidak diterapkan dengan penggunaan peta pemikiran i-THINK bagi melatih murid tersebut lebih berkemahiran dan kreatif dalam menggunakan 8 peta i-THINK di dalam pengajaran dan pembelajaran mahupun aktiviti yang lain-lain.

Proses mengajar 27 orang murid tahun 5 berkaitan dengan penggunaan peta pemikiran i-THINK telah mengambil masa yang agak lama untuk murid memahaminya berbanding dengan pengajaran yang dilakukan di dalam bentuk nota biasa. Sebagai sampel kepada ujian pra dan pasca yang dijalankan ke atas 27 orang murid di bawah tajuk Tayammum.

Sewaktu pengajaran tajuk Tayammum dijalankan tanpa penggunaan peta pemikiran i-THINK dapat dilihat 27 orang murid than 5 lebih tenang belajar dan mudah faham. Berbeza pula apabila pengajaran tajuk Tayammum dijalankan dengan menggunakan peta pemikiran i-THINK. Murid lebih banyak bertanya dan pengajaran perlu diulang sehingga murid faham. Dari situ timbulnya permasalahan yang mungkin memerlukan jalan penyelesaian yang lain.

Penggunaan peta pemikiran i-THINK dapat meningkatkan kemahiran berfikir para pelajar. Mereka lebih cepat menangkap permasalahan dan menyelesaikan masalah dengan mudah dan cepat. Ini kerana dengan menggunakan konsep peta pemikiran i-THINK pelajar lebih memfokuskan kepada isi penting dan ringkasan nota yang mudah difahami oleh sebab kualiti visualnya lebih mudah untuk dilihat dan diingati.

Guru perlu memainkan peranan yang penting bagi meningkatkan penguasaan pelajar terhadap penggunaan peta pemikiran i-THINK. Guru perlu menggunakan peta pemikiran i-THINK sewaktu aktiviti pengajaran dan pembelajaran dijalankan supaya pelajar lebih terbuka kepada penggunaan peta pemikiran i-THINK dalam membentuk nota dan mencari penyelesaian kepada permasalahan yang diberikan guru.

Penutup

Berdasarkan kepada hasil kajian yang diperoleh, hampir 65% murid tidak meminati penggunaan peta pemikiran i-THINK di dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran di sekolah. Dapat disimpulkan bahawa kekurangan akses kepada penggunaan peta pemikiran i-THINK sewaktu

proses pengajaran dan pembelajaran di dalam kelas menjadikan murid sudah terbiasa dengan kaedah penulisan dan catatan nota cara lama.

Oleh itu, daripada dapatan kajian yang diperoleh melalui ujian pra dan ujian pasca ke atas murid tahun 5 telah membuktikan bahawa keputusan yang diperolehi murid di dalam ujian yang dijalankan tidak menunjukkan sebarang perubahan yang besar kepada markah yang dicatatkan sebelum dan selepas penggunaan peta pemikiran i-THINK.

Ini menunjukkan bahawa penggunaan peta pemikiran i-THINK tidak memberi kesan yang sepenuhnya terhadap prestasi murid. Tetapi dapat dinyatakan bahawa dalam kajian penggunaan peta pemikiran i-THINK hanya digunakan oleh murid berdasarkan kepada minat. Hanya sebahagian murid yang tahu dan memahami konsep penggunaan peta pemikiran i-THINK ini sahaja Berjaya dan berminat untuk menggunakannya. Selebihnya bergantung harap kepada penggunaan kaedah lama atau tradisional.

Boleh dikatakan tidak ramai lagi yang tahu bahawa penggunaan peta pemikiran i-THINK di dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran murid dapat meningkatkan kemahiran berfikir murid. Murid lebih cepat menangkap permasalahan dan menyelesaikan masalah dengan mudah dan cepat. Ini kerana dengan menggunakan konsep peta pemikiran i-THINK murid lebih memfokuskan kepada isi penting dan ringkasan nota yang mudah difahami oleh sebab kualiti visualnya lebih mudah untuk dilihat dan diingati.

Dr Ismail Zain (2006) dalam tulisannya di akhbar Utusan Malaysia bertajuk 'Kepentingan Penggunaan Peta Pemikiran i-THINK' menyatakan bahawa pelbagai penyelidikan telah dibuat untuk membentuk dan menyusun strategi pembelajaran yang berkesan terhadap pelajar-pelajar. Pembelajaran secara hafalan memerlukan daya ingatan yang kuat tetapi ia tidak dapat membentuk insan yang kritis dan kreatif malah ia tidak sesuai pada zaman yang serba maju ini.

Oleh itu semasa proses pembelajaran seseorang itu perlulah menyusun strategi agar segala isi pelajaran yang diperolehi dapat diproses oleh otak dengan lebih mudah. Kaedah yang paling sesuai digunakan untuk membantu otak mengekalkan dan meningkatkan keberkesannya adalah dengan menggunakan peta pemikiran i-THINK. Penganalisan data melalui pemetaan i-THINK merupakan salah satu ciri-ciri yang terdapat di Sekolah Bestari. Maka guru seharusnya memahirkan diri dan berusaha memperkenalkan kaedah peta pemikiran i-THINK ini kepada para pelajar.

Hasil daripada kajian yang dijalankan ini menunjukkan bahawa peta pemikiran i-THINK bukan sahaja perlu diaplikasikan untuk subjek Pendidikan Islam di bawah tajuk Tayammum, tetapi perlu dijadikan satu alat berfikir yang sangat berguna dan seharusnya

diaplikasikan oleh semua guru mata pelajaran yang ada di sekolah untuk meningkatkan mutu belajar para pelajar di sekolah.

Rujukan

Cikgu Hailmi. (2013). *i-THINK : Kemahiran Berfikir Secara Kreatif, Kritis dan Inovatif*. <http://www.cikguhailmi.com/2013/11/i-think-kemahiran-berfikir-secara-kreatif-kritis-dan-inovatif.html>

Cikgu Nurul.

<http://cikgunurul.wordpress.com/kemahiran-berfikir-aras-tinggi-kbat/>. Retrieved 6 May 2014.

Ee, A.M. (2005). *Psikologi Pendidikan 3*. Selangor : Penerbit Fajar Bakti

Ezwany binti Azmi & Siti Rahimah binti Hamat @ Mamat (2013). 'Keberkesanan Peta Minda untuk Meningkatkan Daya Ingatan Murid Tahun 4 dalam Mengenal Nama Negeri dan Ibu Negeri di Malaysia.' Seminar Penyelidikan Tindakan PISMP IPG Kampus Dato' Razali Ismail.

Ismail Zain (2005). *Belajar Berkesan dengan Peta Minda*. Kuala Lumpur : Utusan Malaysia.

Kementerian Pendidikan Malaysia. (2014).

<http://www.ithink.org.my>

Woolfolk, A.E. (1994). *Educational Psychology*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon

Zahara Aziz & Nurliah Juir (2009). *Penggunaan Peta Konsep untuk Meningkatkan Pencapaian Mata Pelajaran Sejarah bagi Pelajar Tingkatan 2*. Jurnal Pendidikan Malaysia. Vol 1 : p 3-15.